

Tentoonstelling schilderijen Van Humbeek-Piron in het Provinciehuis

Een expositie van schilderijen van het Leuvense schilderskoppel **Van Humbeek-Piron**

Portretten en landschappen uit de Ardennen van 1945 tot 1960.

Datum: van 5 april tot 5 mei 2009 te

Plaats: in het Provinciehuis te Leuven, in de hoofdgalerij op het gelijkvloers.

Open: enkel tijdens de kantooruren.

Erfgoed-dag 26 april 2009 met thema 'Uit Vriendschap' in Auditorium St. Rafaël Leuven

Hier leer je alles over de invloed van de zusters die instonden voor de organisatie van het nieuwe Leuvense ziekenhuis. De eerste steen daarvan werd in 1928 gelegd, door een unieke vriendschap van de ganse bevolking. Boeiende objecten, foto's en documenten uit deze periode zijn te zien. In het oudste auditorium vertelt men over de oorlogsjaren en een deportatieverhaal van een zusters.

Sint-Rafaël blikt terug op de invloed van de Zusters van Liefde van Gent in de eerste helft van het bestaan van UZ Leuven. In 1928 stonden de eerste zusters, samen met de medische staf, in voor de organisatie in het nieuwe ziekenhuis. Al gauw hadden tientallen religieuzen belangrijke sleutelposities. In een tentoonstelling zie je hoe ze 40 jaar lang het leven en het werkritme in UZ Leuven bepaalden. Daarvan werd in 1928 de eerste steen gelegd, met de steun van de hele Belgische bevolking. Deze unieke vriendschap tussen Walen en Vlamingen, rijk en arm, religieuze en andersdenkende kent in de Belgische geschiedenis geen weerga. De tentoonstelling toont voorwerpen, beelden en documenten uit deze periode.

In het oudste auditorium van het ziekenhuis wordt door het LHG meer verteld over de oorlogsjaren: de bezetting van het ziekenhuis, de vlucht naar kelders en veiliger oorden buiten de stad, het opeisen van materialen, ruimtes en mensen door het Duitse leger. Het deportatieverhaal van één van de zusters geeft weer hoe ver echte vriendschap kan gaan.

HET LHG-JAARBOEK 2007- 2008 TE KOOP

Een **mooi geschenk** met als inhoud : Leuven en omgeving, Vlaams-Brabant, buiten Vl.-Brabant, Jacques als historicus, kaarten en overzichten, Jacques en familie, bijlage:overzichtskaart kerken Vl.-Brabant. Formaat 280x280, 614 blz. originele tekeningen, linnen luxeft.

Bestelling door storting op **LHG 735-0107595-10** van **€ 70** voor LHG-leden, scholen, bibliotheken, erfgoedkringen, vzw's, gemeentebesturen,

provincie en overheid, tot 5 exemplaren. Overigen **€80**.

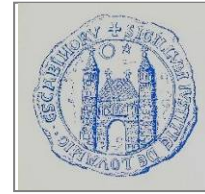
Afhaling boek op het secretariaat van het LHG – Brusselsestraat 46/05 te Leuven op zat.10-12u of na telefonische afspraak.

LHG- LIDMAATSCHAP ... een INVESTERING IN ONS ERFGOED

De **LEDENBIJDRAGE voor 2009** blijft zoals voorheen **€ 25,00**. Stort nu op het LHG-rekeningnummer 735-0107595-10. U ontvangt de vorige nieuwsbrief nr.19

In deze prijs zijn de voordelen inbegrepen zoals korting bij het verwerven van het jaarboek, verzamelwerken, gratis nieuwsbrieven, voorrang en korting bij excursies, gratis toegang tot onze voordrachten, gratis deelname aan onze site-bezoeken. Uw steun is echt nodig om onafhankelijk te blijven en te zorgen voor ons erfgoed

Redactie: Rik Camerlinck, Jos Devos, Jacques Halfants, Lambert Juveyns, Luc Philippe, Ramon Kenis, Paul Reekmans - **paul.reekmans1@telenet.be - 016/460422**

**Leuvens
Historisch
Genootschap vzw**

België - Belgique
P.B.
3000 Leuven 1
2 / 2540

Nieuwsbrief

Driemaandelijks Tijdschrift - 20 - Jaargang 6 - nr. 1 - maart 2009

04

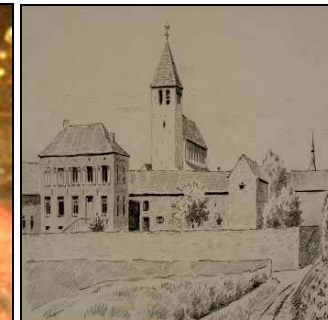
06

08

11

12

15

03 Brief voor behoud erfgoed in Janseniushof

04 Huis De Gregoire – Decanaat Geneeskunde

06 Sint-Alfonsuskerk en de Redemptoristen

08 Paap Toon

11 Opnieuw teksten teruggevonden

12 Voorjaarsexcursie Midden Hageland

14 Uit de oude doos. Waar? – Zoekertje !

15 Renovatie versus afbraak !

Verantwoordelijke Uitgever : Paul Reekmans
Brusselsestraat 46/05 B-3000 LEUVEN

Afgiftekantoor – 3000 Leuven 1
Erkenningsnummer P. 408467

Lectori Salutem.

Na vijf jaar intens bezig geweest te zijn met de (be)zorg(dheid) over ons Leuvens patrimonium en erfgoed, mogen we wel eens nagaan in hoeverre die bezorgdheid ons nog noopt tot waakzaamheid.

Iedereen mag het weten – moet het weten – in hoeverre die bezorgdheid ons bezighoudt. Moeten we zo maar gedogen dat er ingrepen gebeuren in het Leuvens landschap waar ‘ikonen’ verwoest worden zonder rekening te houden met hun intrinsieke en hun historische waarde? Wordt er niet te veel gerekend met de noden van vandaag? Zal men de intentie om het nieuwe te vervlechten met het bestaande historische weefsel moedwillig vergeten? Vanzelfsprekend zal elke periode zijn vernieuwing vereisen. Maar de vooruitgang heeft niet het recht het gevestigd ‘waardevol’ erfgoed te ruilen voor vluchtige realisaties die maar aan één generatie voldoening zullen brengen. En wie heeft het recht te goochelen met het geld van anderen en te besteden aan voorbijgaande realisaties, waarvan slechts enkelingen of organisaties, onmiddellijk vruchten plukken? Mits enkele doordachte ingrepen zijn er zeker andere mogelijkheden tot hergebruik van ons erfgoed.

Over het **Janseniushof-project**. Mogen we voor het vroegere decanaat van Geneeskunde in de Minderbroedersstraat geen bezwaar indienen, en geen gefundeerde suggesties doen? Moeten we genoeg nemen met dit eerste antwoord van de stad? ‘...Het is correct dat voor deze inrichting één pand moet verdwijnen dat als historisch interessant kan worden beschouwd. Daartegenover staat de realisatie van een groene corridor langs de Dijle en haar monumenten die door deze inrichting veel beter zichtbaar en bereikbaar worden gemaakt...’(sic). Een doorgang langs de Dijle, met behoud van dit waardevol pand is zeker haalbaar zoals op vele plaatsen in de stad doorheen de eeuwen gebeurde. Voorbeelden genoeg, zoals de doorgang in de St-Annastraat met de overbouwde aansluiting naar de Predikherenkerk, de Rattemanspoort (Parijsstraat), Kloosterhotel (Predikherenstraat). We beloven een uitgebreide collectie samen te stellen.

Moet een waardevol element uit de weg geruimd worden, om het zicht op andere monumenten te bewaren? Of gaat het eerder om nieuwe gebouwen die waarschijnlijk meer geld zullen opbrengen? Moeten we nu lachen of huilen? Kan men dan niets leren uit de bestaande blunders, die over vijftig jaar toch weer opnieuw zullen gesloopt worden.

Over de **Barbarasite**. Deze stadskanker moest dringend aangepakt worden. Maar een landschapswijziging in de kern van de stad hoeft er niet als een kazerne uit te zien. Wat men daar gepland (neergepoot) heeft strookt niet helemaal met de mooie perspectief-zichten die aan de koper getoond werden. Maar het citaat “de grond is daar zo duur, meneer”..., was het enige argument om de site vol te proppen met de mooiste skyline van een reeks beddenbunkers uit de tijd van achter het IJzeren Gordijn.

Het **stadskantoor van Leuven**. Moest dit persé uit het centrum verdwijnen? Men heeft kansen laten voorbijgaan, men had in het **Tafelroed** een logistiek centrum kunnen creëren dat nu sinds jaren een lege doos blijft. Of wacht men nog steeds ‘... totdat dit monument als een rijpe appel in onze mand zal vallen...’? Dit volgens het citaat enkele weken vóór de verkoop van iemand, die in Leuven wél wat te zeggen heeft.

Moeten wij de huidige oplossing voor het zo gegeerde **Contiusorgel** aanzien met leedvermaak? Neen, de oplossing die men nu voorstelt als bij voorbaat de beste, hebben wij als LHG toen onmiddellijk naar voor geschoven. Er waren geen maanden discussie nodig om dat te zien. Hier lág de rijpe appel reeds in de mand te wachten. Maar dit ging het naïeve verstand te boven. Het antwoord zal dan wel weer zijn: we wisten dat wel ...maar er waren ongekende factoren, die nu uit de weg geruimd zijn en de zaak nu vergemakkelijken. Met wie spreken we?

Pleidooi voor het behoud en integratie van de waardevolle elementen Landbouwkundig Instituut (voormalig pand De Grégoire-Bosmuseum-Decanaat Geneeskunde) en het Tuinpaviljoentje in het project Janseniushof te Leuven

“Aan het College van Burgemeester en Schepenen,

Het Leuvens Historisch Genootschap heeft na het analyseren van het publiek gemaakt project van het Janseniushof het nodig geacht haar inzichten over te maken aan de Stad Leuven en aan een aantal betrokken diensten en personen. Ook de meer dan 800 aangeschreven leden en sympathisanten steunen ons in onze visie en doelstelling van onze vzw, namelijk het informeren, bewaren en verdedigen van het Leuvens bouwkundig erfgoed. We mogen veronderstellen dat de Stad Leuven en de Universiteit ook hun eigen patrimonium koesteren. We stellen vast dat er een aantal verbeteringen in het nieuwe project aanwezig zijn.

We verwijzen echter naar onze Nieuwsbrief (jaargang 2, nr.1, februari 2005, pag.8 tot 9) waarin we vroeger reeds onze ‘twaalf aandachtspunten voor het Hertogeneiland’ aanbrachten. Hierin kwam ook het gewezen Landbouwkundig Instituut en Bosmuseum, met de uitbreiding van de Helleputteveugel, reeds in voor. Dit alles om op tijd onze informatie te mogen overmaken.

Ook het neo-classicistisch Tuinpaviljoen was, samen met dit instituut, als waardevol ankergebouw in de studie van Prof. Smets opgenomen. Dit juweel is één van de weinig overgebleven paviljoenen in de binnenstad van Leuven.

In het eerste plan van ontwerper De Gregorio was ook het voormalig Decanaat Geneeskunde (of Bosmuseum) geïntegreerd in het ontwerp. Nu wordt er schijnbaar in het nieuwe voorstel geen rekening meer met deze waardevolle elementen gehouden.

Dit gebouwengeheel, opgenomen in de ‘oeuvre-catalogus van Helleputte’ (Kadoc), is na bouwfysisch onderzoek nog in zeer goede staat bevonden. De herbestemming, destijds ook voorzien door Prof. Smets, is daarom zeker haalbaar, wetende dat allerlei stedelijke culturele functies of openbare dienstverlening zoals vermeld, o.a. een kinderdagverblijf, hier hun plaats kunnen vinden. Waarschijnlijk is deze informatie onvoldoende benut. Meer gegevens vindt u in onze bijlagen.

De kern van ons pleidooi is het feit dat deze ankergebouwen het ‘embryo en de ziel’ vormen van de universitaire aanwezigheid sinds de herinstelling in 1835. Op deze plek ontwikkelde zich de schitterende landbouw- en ziekenhuisactiviteit met een Europese uitstraling en dit tot op de dag van vandaag.

We hopen dat onze inzichten, mede door het lezen van onze documentatie, de nodige ondersteuning vormen voor uw beleid. Ons verder opzoekingswerk zal in de toekomst bij het nog te verwachten Openbaar Onderzoek nuttig kunnen zijn.

Voor het LHG - voorzitter Paul Reekmans

cc : Stad Leuven, Cel Monumenten en Landschappen, Rectoraat KULeuven, Commissie Cultuur van KULeuven, Commissie Academisch Erfgoed KULeuven, Centrum Lemaire – Monumentenzorg, Centrum Agrarische Geschiedenis, Professoren L. Verpoest en Jan Roegiers, Ontwerpers en Projectontwikkelaars.

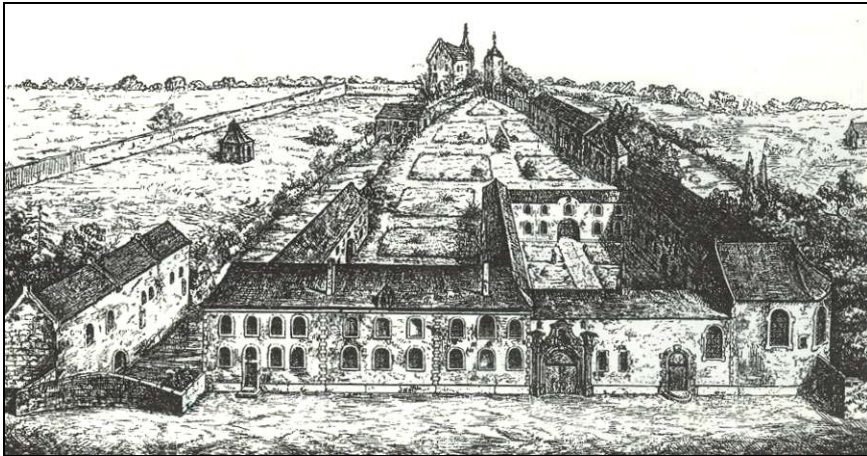
PS. We zullen de reeds binnengekomen reacties in een volgende Nieuwsbrief brengen.

Het Ursulinenklooster in de Minderbroederstraat

In 1659 vroeg de moeder overste van de Ursulinen van Hoei aan het Leuvens stadsbestuur de toestemming om in Leuven een klooster en school te bouwen om ook in deze stad de doelstellingen van haar orde te realiseren. De orde wijdde zich vooral aan de christelijke opvoeding van de vrouwelijke jeugd met veel aandacht voor meiden en arbeidsters aan wie zij gratis onderwijs verschaffen. Op 27 augustus van hetzelfde jaar verleende het stadsbestuur de gevraagde toestemming.

Zij moet de zusters niet voor 100 procent vertrouwd hebben want ze stelde in het contract nogmaals duidelijk dat zij onderwijs zouden verschaffen zonder enige vergoeding te vragen aan de leerlingen of aan de stad. Deze toestemming werd gesanctioneerd door Karel II koning van Spanje, tevens hertog van Brabant. Onmiddellijk huurden de zusters een woning in de Minderbroedersstraat. De nieuwe kloostergemeenschap startte met zes zusters, allen afkomstig uit het moederklooster van Hoei. In de daaropvolgende maanden werden er vijf novicen gerecuteerd, allen uit het Leuvense.

In 1685 gaf het stadsbestuur de toestemming het huis te kopen en tevens mochten de zusters beschikken over de aanpalende 12e eeuwse wallen van de eerste ringmuur. Na de aanleg van een tweede, veel ruimere ringmuur in het midden van de 14e eeuw had de eerste wal voor de verdediging van de stad niet zoveel belang meer. De kloosterkerk, gebouwd in 1671 was klein, niet veel meer dan een grote kapel met slechts één altaar. De meeste kloosterkerken in Leuven hadden toen minstens drie altaren. De kerk zelf was toegankelijk via de Minderbroedersstraat

Het Ursulinenklooster -. (*Louvain dans le Passé et dans le Présent* – blz. 531)

In 1794 werd Leuven bezet door het Franse republikeinse leger. Onmiddellijk werd er een republikeins gemeentebestuur geïnstalleerd. In 1795 werden onze gewesten, de toenmalige Zuidelijke Nederlanden als Belgische departementen bij de Franse Rpubliek ingelijfd.

In september 1796 beval de Franse republikeinse regering de confiscatie van alle religieuze goederen ten bate van de schatkist en de verdrijving van de geestelijken uit hun bezittingen. Op 13 jan. 1798 werden de Leuvense Ursulinen verplicht hun ordekleed af te leggen en zich voortaan civiel te kleden. Het klooster telde toen 21 zusters. Op 1 juni werden zij uiteindelijk uit hun klooster verdreven.

Op 16 oktober werd het klooster bij openbare verkoop toegewezen aan Charles Bastiné uit Leuven en aan Jean Baptiste Doneys en Philippe Joseph de Grégoire, deze laatsten beiden uit Brussel. Op 21 oktober werden de kerkmeubelen verkocht. Het altaar van de kloosterkapel kwam uiteindelijk terecht in de kapel van de Jezuitenresidentie in dezelfde straat, de voormalige kapel van het Refugiehuis van de abdij Park Heverlee. Schrijver van dit artikel herinnert zich het altaar nog gezien te hebben, kort voor de afbraak van de Jezuitenresidentie, begin jaren zeventig van vorige eeuw.

De Grégoire kocht de twee eerste kopers van het Ursulinenklooster uit zodat hij de enige eigenaar werd. Hij liet, als nieuwe eigenaar, de kerk, de school en het internaat afbreken. Met de bouwmaterialen van de afbraak bouwde hij op de voormalige plaats van de school een 'hotel-de-maître' of herenhuis. In de loop van de 19e eeuw werd het huis van De Grégoire eigendom van de in 1835 heropgerichte Katholieke Universiteit van Leuven. Op het grootste deel van de voormalige eigendom van de Ursulinen bouwde de Universiteit het Justus-Lipsiuscollege en in het herenhuis werd het laboratorium van de farmaceutische school ondergebracht.

In de 20e eeuw kreeg het huis andere functies. Enige decennia huisvestte het vooreerst het landbouwinstituut en het bosmuseum en daarna het dekenaat van de fakulteit Geneeskunde. Uiterlijk is tot op heden aan het huis van De Grégoire weinig of niets veranderd.

Huis Grégoire - Zicht Minderbroedersstraat Achtergevel huis met Helleputteveugel

De bouwheren van het Janseniusshof hebben de intentie dit historische huis af te breken en te vervangen door appartementen tegen de studie van prof. M. Smets en het eerste voorstel van architect Di Gregorio in, waarbij het huis mooi ingeplant was in zijn Janseniusshof om een link te leggen tussen heden en verleden. Geen kaalslag van het verleden maar een symbiose met nu is nochtans de filosofie van architect De Gregorio zodat in het stedelijk landschap de diversiteit van het verleden zichtbaar blijft doorleven in het heden. We zijn benieuwd.

“ Bij ministerieel besluit van 14 september 2008 wordt vastgesteld het ontwerp van lijst van volgende voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten, overeen komstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998 : wegens de historische waarde : - als monument o.m. : de gebouwen van de Sint-Alfonsuskerk van de paters Redemptoristen, gelegen te Leuven, Brabanconnestraat; bekend ten kadaster: Leuven, 2e afdeling, sectie C, perceelnummer(s) 257Y2 (DEEL) “ (sic).

Foto's: L. Juvéyns, Leuven

De Sint-Alfonsuskerk aan de Brabanconnestraat in Leuven werd in 1926 ontworpen door kanunnik en kunsthistoricus Raymond Lemaire (1878-1954) naar het model van de vroeg-christelijke basilica. Het betreft één van de meest geslaagde en markante realisaties van deze architect-restaurateur die een invloedrijke positie innam binnen de Belgische religieuze architectuur en de 'Liturgische Beweging' in de eerste helft van de 20ste eeuw. Vermoedelijk adviseerde hij ook voor het art deco getinte interieur en meubilair.

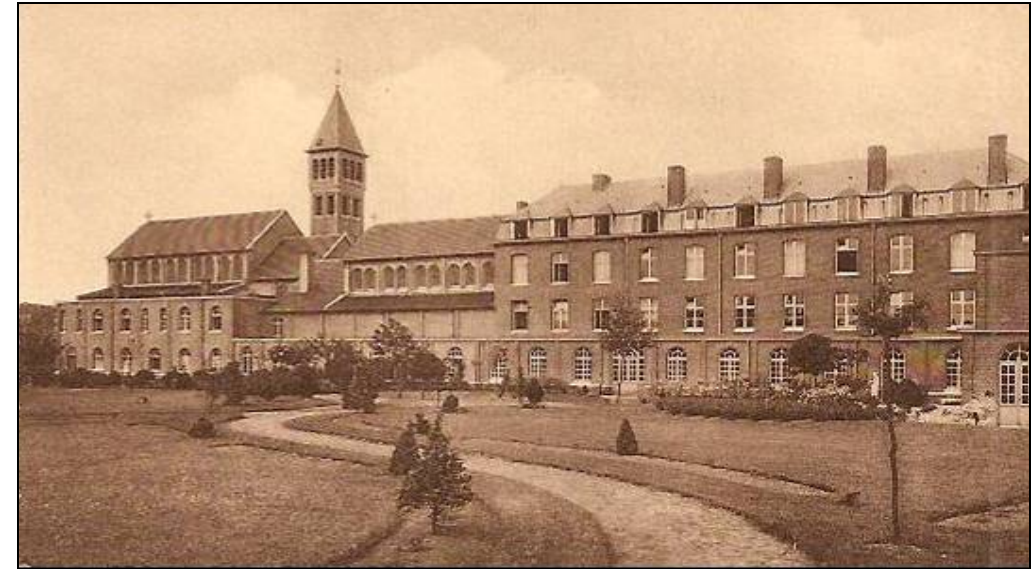
Het zeldzame concept, de originele vormgeving, het moderne materiaalgebruik en het art deco geïnspireerde meubilair, waaronder het ongebruikelijke 'ciborium' boven het altaar, maken van de St.-Alfonsuskerk een uitzonderlijke en bijzondere gave illustratie van religieuze architectuur uit het interbellum. Ook vanuit historisch oogpunt is de kerk bijzonder waardevol als enig betekenisvol en bovendien gaaf bewaard relict van het inmiddels grotendeels gesloopte ofwel sterk verbouwde Redemptoristenklooster. Bovendien getuigt de kerk van een vernieuwd planconcept eigen aan de liturgische reviel die zich sinds het begin van de 20ste eeuw in West-Europa manifesteerde.

Op zondag 26 november 2006 werd de kerk van de paters Redemptoristen aan de Brabanconnestraat in Leuven met een plechtige viering en tentoonstelling definitief gesloten. De sluiting van de kerk in Leuven is een rechtstreeks gevolg van de fusie van de Vlaamse Redemptoristen met hun Nederlandse, Duitse en Zwitserse confraters in augustus 2005. Deze fusie brengt op korte en middellange termijn ingrijpende veranderingen met zich mee, vooral in Vlaanderen.

De bediening van de kerk werd 60 jaar lang ter harte genomen door de vertrouwde pater Frans Schenk, eerst als broeder-koster, later als voorganger tijdens de liturgische vieringen. Het klooster te Leuven, nu nog voornamelijk een bejaardentehuis voor paters die niet te zwaar hulpbehoevend zijn, blijft voorlopig wel bestaan. Op 01 februari 2008 werd het gehele complex van klooster, de kerk en de aanliggende tuinen door de congregatie verkocht aan een bouwpromotor die er aan denkt, zelfs in de kerk, studio's en flats in te richten. Thans verblijven er nog een twaalftal paters op rust en één broeder.

(naar Kerknet/RKnieuws.net 17/11/2006)

De Congregatie van de Allerheiligste Verlosser (*Congregatio Sanctissimi Redemptoris, C.Ss.R.*) is een katholieke internationale congregatie van religieuzen, die ook bekend staat als de redemptoristen. Het devies van de congregatie luidt : *Copiosa apud Eum redemptio* (Bij Hem is de overvloedige verlossing, *Psalm 130*).

Het klooster der paters Redemptoristen te Leuven; de kerk, het vroegere klooster en de tuin, (Foto Archief Redemptoristen)

Ze werd in 1732 gesticht door de Heilige Alfonsus-Maria de Liguori in het toenmalige koninkrijk Napels te Scala bij Napels. Het doel van deze congregatie is evangelisatie tussen de meest verlatenen. In 1749 werd ze een exempte pauselijke congregatie. Vooral door toedoen van Clemens Maria Hofbauer (1751-1820) verbreidde de congregatie zich buiten Italië. De congregatie telde in 1971 ruim 8000 leden, waarvan ongeveer 250 in de Nederlandse provincie en ongeveer 450 in de Belgische provincies. Anno 2005 telt de congregatie 5500 leden, verspreid over de vijf continenten en 77 landen.

(naar Wikipedia, de vrije encyclopedie)

Foto's: L. Juvéyns, Leuven

Met dank aan broeder Mark, Leuven 2009.

Wie is Paap Toon ?

Op de Dijebrug in de Brusselsestraat in Leuven, staat een bronzen beeld van Paap Toon zoals beeldhouwer Peter Vanbekbergen zich dat voorstelt. Hij staat er afgebeeld als een bultige nar, die een danspasje schetst. Zijn hand die hij op de rug houdt maakt een geste, die geen twijfel laat bestaan over wat Paap Toon over de voorbijgangers denkt.

Begin 15de eeuw leefde in Leuven een fratsenmaker, waarover zowel de befaamde humanist Erasmus als de geschiedkundige Molanus bijzonderheden meedeelt en waarvan zowel in kerkelijke documenten als in de stadsarchieven sporen te vinden zijn.

Anthonis vander Phalizen, alias Phalesius, bekend als « Paap Thoen », was kapelaan en organist van de kapel van de broederschap van het Heilig Sacrament in de Sint-Pieterskerk.

Hij was de natuurlijke zoon van Jan vander Phalizen, pastoor van Sint-Pieter en administrator van de universiteit, die ooit samen met de dominikaan Jacob Schellewaert de bijbelse onderwerpen had aangeduid voor de kraagstenen onder de beeldnissen van het Leuvens stadhuis.

In 1434 stichtte hij een rente ten voordele van zijn zoon Anthoon, die omwille van zijn grappen de bijnaam Paap Toon kreeg. In de middeleeuwen tilde men niet zwaar aan een bastaardje meer of aan een buitenechtelijke zwangerschap.

De druk van de kindersterfte moest op een zekere manier gecompenseerd worden. Aan de wet op het celibaat voor geestelijken werd pas na het concilie van Trente (1545-1563) strenger vastgehouden.

Te oordelen naar alles wat over hem werd verteld moest hij in Leuven zeer bekend geweest zijn. De geestigheden die hij spuide maakten niet alleen indruk bij de gewone man. Men meende zelfs dat zijn uitspraken toverkracht bezaten. De intellectuelen van de jonge universiteit werden door Paap Toon niet gespaard. Hoe dikwijls nam hij hun verwaandheid niet op de korrel ? Zou Holbein in de illustratie van Erasmus' Lof der Zotheid niet aan Paap Toon gedacht hebben, wanneer hij een gesticulerende man met zotskap afschilderde in discussie met een waardige tabaarddrager van de universiteit?

Het kon niet anders of de flamboyante figuur van Paap Toon moest wel sporen nalaten in de traditie van de volksverhalen en zijn reputatie schijnt trouwens ook ter ore gekomen zijn van de hoogste gezagsdragers. Weet men niet te zeggen dat Filips de Goede (hertog van 1430 tot 1467), bij zijn bezoeken aan de stad Leuven, telkens Paap Toon liet ontbieden om hem zijn geestigheden te laten vertellen ? De naklank over de grollen van Paap Toon waren zo hardnekkig, dat bijna honderd jaar later zijn naam ook nog verbonden wordt aan verhaaltjes die in de entourage van Keizer Karel worden geciteerd. Laten we enkele grappen opsommen, die op de rug van Paap Toon worden geschreven.

Ooit werd hem verweten dat hij bij een van de bezoeken van de hertog, zich toegang had verschaft tot de keuken waar het maal voor de prins werd voorbereid. Hij zal wel gehoopt hebben iets lekkers te kunnen bemachtigen. Maar de kok verraste de deugniet en maakte zijn beklag bij de hertog. Deze liet – schijnbaar verontwaardigd – de onverlaat tot bij zijn troon brengen om hem te berispen. «Toon, zei de hertog, is het waar wat de kok over jou vertelt ? » - « Ja, majesteit », antwoordde die met een galante buiging. « Dus, je bekent dat je zo maar in de keuken gaat snoepen aan wat voor mij bestemd is. Hoe durf je zo iets doen ? Weet je, dat ik je daarvoor zwaar kan straffen? » - « Ja, majesteit, antwoordde Toon, maar ik weet dat je me niet zal straffen. Wel integendeel, je zal me bedanken voor wat ik deed.»

Dat maakte de hertog nieuwsgierig voor wat de slimmerd hem wou wijsmaken. « Spreek op, zei hij en Toon antwoordde heel gevat : « Majesteit, ik heb er alleen maar voor gezorgd dat het voedsel dat men u wou voorzetten, niet vergiftigd zou zijn. Eigenlijk heb ik dat alleen gedaan om uwe hoogheid te beschermen tegen vijanden die hier misschien zouden rondsluipen.» De hertog kon met moeite zijn lach inhouden en beval zijn kamerheer een tafeltje te laten klaarmaken waar Toon de restjes van het eetmaal mocht verorberen. Later beweerde Toon dat de hertog hem staatsgeheimen had meegedeeld die hij, vanzelfsprekend, nooit mocht onthullen.

Niet altijd werden de grappen van Toon naar waarde geschat. Al te ijverige wetsdienaars namen die soms als een zware belediging en zo gebeurde het eens dat hij om een slecht verteerde grap door een lichtgeraakte rechter naar Luik verbannen werd. Nooit mocht hij nog een voet op de Brabantse grond zetten, zo luidde het verdict.

Maar het zou Paap Toon niet geweest zijn, die er geen oplossing voor zou vinden.

Met paard en kar kwam hij terug naar Leuven en de wachters aan de stadspoort maanden hem onmiddellijk terug te keren naar Luik. Maar Toon roerde geen vin en lachte dat ze dan maar de rechter moesten gaan halen om hem terug te zenden. Dat veroorzaakte nogal wat tumult en een volkstoeloop was het gevolg. Mensen die Paap Toon herkenden konden vermoeden dat er spektakel op komst was en bleven roepend en tierend en lachend staan kijken en wachten tot de rechter zou komen om Toon uit te wijzen. Maar hij bleef rustig op de bok zitten en wachtte af. De rechter verscheen dan omringd met een meute gewapende soldeniers om het volk op afstand te houden.

De rechter maakte zich vreselijk kwaad om de vermetelheid van Paap Toon en eiste zijn onmiddellijk vertrek van de Brabantse bodem. Kalm antwoordde Toon : «Meester, ge hebt mij bevolen de Brabantse grond te verlaten. Ik ben u zeer gehoorzaam, ik sta nog steeds op Luikse grond.» De rechter begreep er niets van en stond op het punt de soldaten het bevel te geven Toon te arresteren. Maar deze reageerde gevat: « Kijk naar mijn voeten, meester, die staan op Luikse grond..» En inderdaad, de snoodaard had de bodem van de kar vol geladen met zware, grijze kleigrond uit het Luikse land. Het volk juichte om de slimme streek van Toon. De rechter kon niets anders dan toegeven dat Toon gelijk had en schonk hem vergiffenis voor de zonde die hij ooit zou gepleegd hebben.

Menig ander sterk verhaal deed de ronde over Paap Toon. Maar nooit kon hem enig verwijt gemaakt worden dat hij mensen zou bedrogen hebben of nadeel bezorgd. Zijn grootste plezier bestond er in de toehoorders te misleiden en de goedgegelovigen voor de aap te houden.

Maar de verwaande universitaireren bedacht hij met woordspelingen en dubbelzinnigheden die discussies uitlokten en hen belachelijk maakten. Om daar een einde aan te maken daagde hij zijn tegenstanders uit op een weddenschap. « Wedden dat ik iets kan wat jullie niet kunnen » zei hij uitdagend... « En wat zouden wij niet kunnen ? » was het antwoord van de geleerde heren studenten. « Wel, zei Toon, en hij liet een luide scheet, probeer die maar eens te vangen. » De studenten keerden hun rug en dropen af. De volgende week was er toch één die dacht Toon met dezelfde munt te kunnen betalen en riep hem toe : « Wel, Toon, probeer hem nu ook maar te vangen! » en hij maakte hetzelfde geluid als Toon een week tevoren. Toon knipperde eens met de ogen en riep zo luid hij kon, opdat iedereen het goed zou horen : « Wat zou ik hem niet kunnen vangen? Ik heb hem in mijn neus gevangen ! » en weer konden de anderen afdruipten.

Woordspelingen en woordverdraaiingen met alle dubbelzinnigheden als gevolg waren in de middeleeuwse literatuur schering en inslag en aanleiding tot vulgaire en scatologische verhalen. De boerten zijn overbekend – denk maar aan onze moppen van tegenwoordig – maar over heel Europa werden de schunnige verhaaltjes van de Engelsman Chaucer en de Italian Boccaccio met succes verspreid. Ook in onze streken maakten ze deel uit van het platvloerse volksvermaak.

Zelfs op zijn sterfbed verloor Paap Toon zijn gevoel voor humor niet. Hij bepaalde dat hij recht op moest begraven worden onder een waterspuwer van de kerk om nooit meer dorst te moeten lijden. Als iemand dan vroeg : « Waar ligt Paap Toon ? », kon niets anders geantwoord worden dan : « Nergens ».

Op een steen in de muur boven zijn graf op het Sint-Pieterskerkhof stond in het Latijn : « Anthonius alias Paep Thoen, stierf in 1487. Bid voor hem omdat hij zijn vertrouwen stelde in God ».

Een Leuvense Uilenspiegel ?

Mogen we Paap Toon voorstellen als het toonbeeld van de olijke Leuenaar, die alle serieuze dingen met een zware korrel zout neemt en iedereen tot relativeren aanzet wanneer hem door hoge pieten wat wordt voorgeschoteld ?

Ja, maar dan geen fictieve figuur zoals Charles Decoster die meende te herkennen. Wel een levende figuur uit vlees en bloed.

Op een van de zitterkens (misericorde) van het 15de eeuwse koorgestoelte in de collegiale Sint-Pieterskerk is het hoofd van een grinnikende nar afgebeeld. Zou dat ook niet het portret kunnen zijn van onze voorvader Paap Toon.

We weten niet of Paap Toon, een familie zou gesticht hebben, maar we weten wel dat bij de nazaten merkwaardige en beroemde figuren voorkomen. Een Peter vander Phalizen, alias Phalesius, was een beroemd muzikuitgever. Hij was auteur en componist van het gekende Leuvense Dansboek. Hij stichtte in 1556, een van de belangrijkste muzikuitgeverijen en – drukkerijen van West-Europa en was de eerste van een beroemd geslacht van muziekdrukkers/uitgevers.

Paul Reekmans, lic kunstgeschiedenis

Na de ontrafeling van de mysterieuze teksten in het schilderij 'Het Laatste Avondmaal' (1521) van de Leuvense stadsschilder Jan Willems in de Sint-Kwintenskerk - (zie LHG-Nieuwsbrief Jaargang 5 nr. 1 p.18 -) zijn er in dit zelfde schilderij opnieuw enkele tekstfragmenten teruggevonden die nieuwe vragen oproepen.

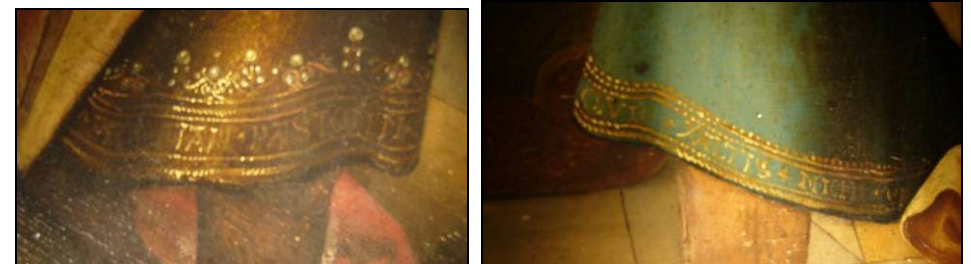

(Foto KIKIRPA, Brussel, 2006)

Het schilderij werd, na de grote aandacht van het laatste jaar, met meer dan nieuwsgierige blikken bekeken door de vele bezoekers. Toch was het nogmaals de Suppoost van dienst die de teksten terugvond op het schilderij. Hij heeft in zijn functie soms de gelegenheid om het paneel wat aandachtiger te bekijken en ieder detail, krul of versiering te analyseren. Bij nader toezien vond hij zo bepaalde woordfragmenten terug. Deze zijn duidelijk zichtbaar op de kleedzoom van de twee apostelen vooraan centraal in het paneel, die gescheiden worden door de vreedzaam slapende hond.

Bij de zittende figuur met de drankkan en de rode neus, vooraan midden-links vinden we enerzijds naar alle waarschijnlijkheid het tekstfragment: " ADEX IAN PASTOREM ".

Bij de glimlachende Judasfiguur met de goedgevulde geldbeurs die de maaltijd verlaat, midden-rechts, vinden we anderzijds mogelijk het tekstfragment: " QUID XALTIS MICHA ".

(Foto's: L. Juvéyns, Leuven)

De mogelijke betekenis van deze beide teksten is voorlopig nog niet zo duidelijk voor de leek, daarom is het belangrijk voor ons Leuvense patrimonium, dat de geïnteresseerden onder de talrijke LHG-lezers even de hersens willen pijnigen om te trachten samen dit mysterie op te lossen voor de latere bezoekers en toekomstige bewonderaars van dit prachtwerk.

De Leuvense Sint-Kwintenskerk aan de Naamsestraat, is vanaf 01 april tot 31 september voor kijklustigen gratis te bezoeken op zaterdag- en zondagnamiddag van 13:30 tot 16:30, een initiatief van Toerisme Leuven sinds 2000.

VAN ALINEA NAAR ARCADIA

Voorjaarsexcursie in het hart van het Hageland, geleid door Jacques Halfants, assisteerd door Luc Philippe.

De streek die tegenwoordig wel eens smalend 'de marginale driehoek' genoemd wordt heeft het nooit gemakkelijk gehad. Toch, of misschien net daarom, liggen tussen de vochtige dalen en de ijzerzandstenen heuvels heel wat pareltjes van landelijke architectuur en enkele onvermoede kunstschaten verborgen. Elk met zijn aangrijpende of fascinerende verhaal. Gaat u mee op ontdekkingsocht?

Programma:

Voormiddag:

Molenbeek-Wersbeek: Panishoeve.

Deze merkwaardige afspanningshoeve uit de 17e eeuw prijkt maar liefst drie keer in het tekeningenboek van vader en zoon Halfants. Woon- en bakhuis, stallen en bijgebouwen werden liefdevol gerestaureerd. Op Jacques' tekening maakten kippen de woonkamer nog onveilig.

Meensel.

Het laatgotische dorpskerkje pronkt met een marmeren altaar afkomstig uit de afgebroken oude Sint-Michielskerk van Leuven en enkele gepolychromeerde gotische beelden. We hebben ook oog voor de statige hoeve vlakbij en oor voor de tragische oorlogsgebeurtenissen die dit ogenschijnlijk vredige dorpje verscheurd hebben.

Attenrode. De familie de l'Escaille de Lierde gunt ons een wandeling over hun domein. Rond een zeventiende-eeuwse kern ontstond in verschillende fasen een speels neobarok kasteel.

Wever.

We bezoeken de pas gerestaureerde oude pastorie uit de 17e eeuw. In de plaats van het oude romaanse kerkje werd wat verderop een neoromaans exemplaar gebouwd door Alexander van Arenberg. Aan de hand van glasramen van Maurits Nevens maken we kennis met pater Isidoor uit Kortrijk.

Warm middagmaal in restaurant Alinea. Menu: soep, eendenfilet met peperroomsaus of kabeljauwfilet met fijne groentjes (bij inschrijving uw keuze doorgeven), dame blanche, espresso. Twee glazen wijn, bier of frisdrank inbegrepen.

De vallei van de Pijnbeek

Namiddag

Hoeleden.

Naast enkele imposante hoeves inspecteren we de eclectische inboedel van de kerk: gotische beelden, veel schitterend koperwerk en moderne kunst.

Zuurbemde:

Beichtiging van de vermaarde sacramentstoren, het kleinere broertje van het tabernakel van Zoutleeuw. Het is een raadsel hoe dit kostbare kunstwerk in zo'n eenvoudig dorpskerkje is kunnen terechtkomen. We kijken onze ogen uit aan de rijkelijke renaissance-ornamenten en proberen hun betekenis te achterhalen.

Ontvangst in het kasteel de la Coste (thans residentie Arcadia). Naar trouwe gewoonte sluiten we onze uitstap af met een drankje, vriendelijk aangeboden door de directie van residentie Arcadia.

Wie is deze meneer?

Wat zit er achter dit deurtje?

Waar leidt deze tunnel naartoe?

Vertrek: parking Bodart om 8u30. Aankomst terug in Leuven rond 20u.

De prijs voor deze excursie: €48 - gidsen inbegrepen.

Jongeren (- 25 jaar) krijgen op vertoon van hun identiteitskaart € 20 terug als beloning voor hun jeugdige interesse.

Inschrijven gebeurt uitsluitend door overschrijving op het rekeningnummer van het LHG 735 - 0107595 -10 met vermelding van naam, e-mail en telefoon.

Het aantal deelnemers is beperkt tot 48, - snel reageren is opnieuw de boodschap.

Inschrijven ten laatste vóór 17 mei met voorrang volgens datum van inschrijving. Het Bestuur wijst alle verantwoordelijkheid af met betrekking tot eventuele ongevallen vóór, tijdens of na de excursie.

Waar werd deze foto genomen?

Naarmate ze ouder worden krijgen foto's een zekere aantrekkingswaarde. Dat geldt ook voor familiekiekjes waar pa en ma, of wie dan ook op geportretteerd staan. Maar wat zeer interessant kan zijn is wanneer de achtergrond een rol gaat spelen. Men gaat zowaar meer belang hechten aan die achtergrond, die kan hepen om de foto te dateren. Maar die achtergrond intrigeert soms.

Vraag 1: Op welke plaats (straat en gebouw) werden deze personages geportretteerd?

We gaan het de kijkers niet moeilijk maken. Het is een foto genomen pal in het centrum van Leuven in de jaren '30, in het vroege voorjaar. De man draagt een strohoed (een "Tiets"). Daarover alleen is al veel te vertellen. De dame is luchtig gekleed. Hoewel... Met dat lange kleed en die hoed, is ze voor haar tijd misschien wel erg modieus uitgedost, maar vandaag zou geen enkele vrouw op haar veertigste of zelfs op haar vijftigste er zo willen bijlopen.

Wie van onze leden (van het jaar 2009) het juiste antwoord kan bezorgen, binnen de kortst mogelijke tijd, wordt met een prijs beloond. Dat is een boek uit de bibliotheek van het LHG + een gratis abonnement op de LHG-Nieuwsbrief van het lopend jaar voor een adres door de winnaar aangeduid.

Schiftingsvraag 2: Hoeveel juiste antwoorden zullen we volgens u ontvangen?

Geef naam, adres (ook telefoon, e-mail, gsm + lidnummer (2009) en zend het antwoord naar het email of postadres van het LHG, u zeker goed bekend. De winnaar wordt op de hoogte gebracht.

Paul.Reekmans1@telenet.be

RENOVATIE van pand in de Brusselsestraat te Leuven

Vele waardevolle gebouwen lopen gevaar gesloopt te worden in onze historische stad. Gelukkig zien we ook hoe, vooral private ondernemers, erin slagen om door een grondige renovatie een gebouw weer toekomst te geven. Proficiat voor dit initiatief!
Een voorbeeld voor ons stadbestuur, dat systematisch onze historische gebouwen laat verdwijnen.

Barabarahof-Leuven - AFBRAAK monumentale herenwoning 'de Mévergnies'

Met goedkeuring van de stad Leuven en onder het alziend oog van M&L werd het mooie pand Waaistraat 2, opgenomen in de VIOE-inventaris als 'waardevol erfgoed', nu volledig afgebroken! Het LHG diende een bezwaarschrift in bij de stad. Leuven verliest meer en meer zijn historische panden. De beschrijving van het VIOE spreekt boekdelen en toch....!

Uit VIOE-inventaris: Waaistraat nr. 2 / Sint-Barbarastraat. Enige restant van de basisbebouwing in de Waaistraat. Monumentale herenwoning uit het eerste kwart van de 19de eeuw, met vier traveeën aan de Waaistraat, twee traveeën aan de Sint-Barbarastraat en drie verkleinende bouwlagen onder een kunstleien zadeldak met schild en dakkapellen. De oorspronkelijk bepleisterde lijstgevels worden gekenmerkt door een risalietvormige poorttravee met een monumentale rondboooppoort in een zandkalkstenen omlijsting met Franse voegen, en een balkon met hardstenen balkonplaat op dito voluutconsoles. De gevels zijn sterk horizontaal geleed door de hardstenen plint onder rechthoekige keldergaten in negblokomlijstingen, door kordons, door de registers van rechthoekige vensters met houten luiken op de begane grond (zijde Waaistraat) en doorgetrokken lekdrempels in de bovenbouw, en door de houten kroonlijst op klossen. Sporen van verwijderde muurankers wijzigen op een aanpassing van de dragende structuur van moer- en kinderbalken.

ABRAAK laatste oude neo-classicistische woningen Ramberg-Damiaanplein

Het LHG wees de stad Leuven op het belang van deze unieke restanten: drie huizen en een schrijnwerkerij (Schapenstraat). Uiteindelijk werd er ...één 'muurdeeltje' bewaard. Het verdwenen erfgoed zal als 'decor-reconstructie' volledig NIEUW 'opgebouwd' worden. Leuven verloor zopas een waardevol geheel. De kranten schreeuwden 'Ramberg gered!'